9.

ISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

PAUCA DE

Mente, et ejus in Corpus effectibus,

exponens.

DISSERTATIO MEDICA, INAUGURALIS,

PAUCA DE

Mente, et ejus in Corpus effectibus, exponens.

9.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S. T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

PHILIPPUS HOLLAND,

ANGLUS,

Soc. Reg. Med. Edin. Sod. Extraor.

Dira cogit neceſſitas.

Ad diem 12. Septembris, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXII.

Amico ſuo ac fautori,

Nec non

Praeceptori olim eruditiſſimo,

J O A N N I   A I K I N,

Anatomiae et Chemiae,

In Academia Warringtonienſi,

Praelectori;

Ut et

Societatis Regiae Medicae Edinenſis

Socio Honorario;

Hocce opuſculum

Conſecrat

PHILIPPUS HOLLAND.

DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

PAUCA DE

Mente, et ejus in Corpus effectibus, exponens.

PHÆNOMENA et functiones oeconomiae animalis hominis, duplici reſpectu, phyſiologi in univerſum fere conſideravere; quatenus nempe vel ad mentem, vel ad corpus referri poſſunt.

Quae ſenſatione concomitantur functiones, quaeque intellectus exercitio, vel variis voluntatis modificationibus ſeſe produnt, menti attribuerunt; quae vero hiſce

 carent

carent proprietatibus, quaſque a ſtatu quodam materiae, a peculiari organiſmo, et a certa motus modificatione pendere intelligimus, eas omnes corpori ex toto adſcripſerunt.

Poſteriores ex communibus materiae ac motus principiis poſſe demonſtrari, vix dubitamus; operationes vero mentis longe majoris ſunt indaginis, et de earum explicatione ſpes omnino eſt pertenuis.

Circa hanc quaeſtionem de mentis operationibus, ſententias imprimis duas diverſas fovere philoſophi. Quidam, cum Lockio acutiſſimo, cogitandi poteſtatem certi materiae ſtatus eſſe proprietatem, haud impoſſibile crediderunt; alii ulterius adhuc, cum Prieſtleio celeberrimo procedentes, rem ſeſe ita revera habere aſſeruerunt; plerique autem philoſophorum ac theologorum autumant, functiones illas, quas menti tribuimus, a facultatibus pendere ſubſtantiae cujuſdam a corpore perfecte diverſae,

quaeque

quaeque ſubſiſtere poſſit, etſi ab illo ſeparetur.

Expectet forſan aliquis, ut in diſſertatiuncula noſtra lites has componeremus; tantos vero nequaquam nobis ſumpſimus ſpiritus, nec neceſſarium duximus dum pro medico ſcopo diſſeramus: Sufficiat igitur nobis opinionem illam aſſumpſiſſe quam eminentiſſimi noſtri temporis philoſophi et medici fovere, nimirum, operationes mentis, indiſſolubili vinculo, certo materiae ac motus ſtatui in corpore noſtro connecti. En quomodo ſeſe exprimit celeberrimus Gaubius, dum in eo verſetur, ut mentis quarundam operationum in corpus effectus explicet; in pathologiae medicinalis § 523. ſic calculos ſuos hac de re ſubducit. 'Mens 'nimirum corpori ſuo, dum vita viget, in'time implicata eſt; ut difficulter concipere 'liceat tam exquiſite puram ejus operatio'nem, quae prorſus nihil corporeae muta'tionis, quoque modo ſibi innexum ha'beat.' Et in § 524. 'Praeterea veroſi-

'millimum

'millimum eſt, ſyſtema nervoſum, qua 'ſenſui praeeſt, vi quadam motrice ani- 'mari, vitali muſcularive virtuti forſan ae- 'quiparanda, qua agente, ſtamina ejus 'tendi, vigeſcere, turgere, concipiendis 'ad irritamenta oſcillationibus aptari que- 'ant, viciſſimque remitti, ac flacceſcere, 'cum otiatur. Nec refert utrum a ſpiri- 'tu, quem vocant, animali, per nervos dif- 'fuſo, eamdem repetas, an quoquo alio 'modo ab ortu putes inditam, mecumve in 're obſcura opinando nihil augureris.' Clariſſimus vero jam allatus auctor, hanc opinionem aliis quibuſdam minus arcte ſe-quitur; quare illuſtriſſimum Hallerum etiam citare liceat, qui in Primarum Phyſiologiae Linearum, § DLXX. ſequentia habet: 'Et 'tamen haec anima, adeo diverſa a corpore 'arctiſſimis cum eo ipſo conditionibus re- 'ligatur; quae et cogitare cogatur ad eas 'ſpecies quas corpus ipſi repraeſentet, et 'abſque cerebri corporeis ſpeciebus non 'videatur aut meminiſſe poſſe aut judicare; 'et cujus denique voluntas in corpore vel

'cauſa,

'causa, vel occaſio velociſſimorum maxi-'morumque motuum eſt.' Celeberrimus Boerhaavius hac de re mentem ſuam uberius adhuc expoſuit; poſt morbi enim definitionem, quam in Inſtitutionum Medicarum, § 696. dedit, ſequentia addit: 'Nec men-'tio animae facta in hac definitione, quia 'corporis ſtatum determinatum idem ani-'mae ſtatus individue comitatur.' Idem porro egregius auctor, poſtquam in ejuſdem operis, § 566. et ſeq. varias mentis operationes, quatenus a ſenſatione oriantur, expoſuit *, ſequentibus concludit verbis: 'Verum omne hoc pendet tantum a ſim-'plici illa conditione ſenſorii communis, 'quae eſt ibi tantum mechanica diſpoſitio.'

Hanc igitur doctrinam adoptamus, et ejuſmodi hujus rei ideam medico ſcopo eſſe neceſſariam omnino credimus; enimvero, ſi ſupponamus mentem a ſtatu ac conditione corporis ſemotam agere (utcunque ſit ejuſmodi ſuppoſitio, alio reſpectu neceſ-ſaria)

* § 581.

ſaria) dubia certe omnia de corpore, vero medicinae objecto, evadent ratiocinia, et inſomnia Nicholis, vel inepta perniciosaque Stahlianorum, producentur dogmata.

Celebratiſſimi Boerhaavii doctrinam aſſumendo, ad majorem ſimplicitatem reducitur, inque clariorem lucem ponitur problema illud de mentis in corpus actione; cardo nimirum rei in eo ſolummodo jam vertitur, ut explicetur, quomodo ſtatus unius corporis partis agere, et effectum in aliam ejuſdem partem producere poſſit; hujus vero problematis ſolutionem poſſibilem eſſe laeti ſperamus. Fatendum omnino eſt, quod ſtatus corporis noſtri, ex quo variae cogitationis modificationes pendent, non niſi mancam ac imperfectam adhucdum habeamus cognitionem, quodque multum deſit quo minus ſequentem celeberrimi Boerhaavii ſolvamus quaeſtionem *: ' Quaenam ' eſt in corpore conditio unde judicium af- ' firmans, negans; ratiocinium, et metho- ' dus

* Inſtit. Med. § 586. No. 8.

‘ dus ordinate cogitandi pendet.’ Nihilo tamen minus de ſcientiae progreſſu ſpem omnem abjicere non fas eſt; quid! quod praeſenti opuſculo ad ejus incrementum operam noſtram qualemcunque conferre conabimur.

In omni materia pertractanda, phaenomenorum factorumque omnium ad hanc ipſam materiam pertinentium collectio ac juſta diſpoſitio, primariam ſibi poſcit attentionem; quo igitur mentis in corpus operationes aliquo modo explicemus, neceſſe eſt, ut primo has omnes operationes, quatenus ſenſibus noſtris pateant, enumeremus, id, quod hujus diſſertationis ſcopus eſt.

Cap. I. De ſenſationis effectibus breviter diſſeret.

Cap. II. De effectibus ex intellectus exercitio oriundis pauca exponet.

Cap. III. De variarum voluntatis modificationum effectibus aget.

CAP.

CAP. I.

De Senſationis Effectibus.

SYSTEMA humanum, etſi varias, motibus ſuis ſuſtentandis, intra ſe foveat vires; minime tamen merum apparet eſſe automaton, ſed rerum externarum impreſſione in actionibus ſuis ſuſtinendis multum pendere videtur; hae autem objectuum externorum impreſſiones operationem ſuam edunt, ſenſationem inducendo.

In pleriſque hominibus, ſi impreſſiones ſenſationis ex toto tollantur, et eodem tempore nulla ſit cogitationis actio, ſomnus omnino ſequitur, qui ſtatus ille eſt, in quo multi corporis et animi motus vel plane extinguuntur, vel omnes ſaltem debiliores fiunt.

Hinc apparet, ſenſationem ſimplicem, quum ſit cauſa actionis omnis generis in animi

animi operationibus, corpori etiam eſſe ſtimulum, et in utroque reſpectu ſyſtematis humani actionum ſubſidium ac fulcrum primarium ; patet etiam, ex numero et vi harum ſenſationum augeri hunc ſtimulum vel minui.

Prono quoque hinc veluti alveo fluit, ſenſationum abſentiam, vel in numero aut vi defectum, corpus debile motuique inutile reddere. Et e contrario patebit, impreſſiones etiam ſimpliciſſimas, imprimis eas quae majorem vim poſſident, in febribus et aliis quibuſdam morbis, ubi irritabilitas et ſenſibilitas magnopere vigeant, ſyſtemati multum nocere, vi irritationis quae neceſſario eas ſequitur.

Effectus autem ſenſationis magni imprimis tunc momenti erunt, cum ſenſationibus ſic dictis reflexis concomitentur, i. e. cum ſint gratae aut ingratae, jucundae aut moleſtae.

Gratae ſenſationes atque jucundae ſtimuli ſunt qui actionem ac vigorem omnium corporis functionum excitant, et niſi in immodicum tranſeant gradum, hos effectus, abſque ſubſequenti ſyſtematis debilitate, edunt.

Cum autem hae ſenſationes fortiores ſint, cum nimis diu perſtent, aut juſto ſaepius repetantur, cerebri energiam adeo excitant, ut proportionatam ejus diminutionem ſequi neceſſe ſit, unde corpus ejuſque munera languida evadunt ac debilia *. Hi voluptatis in ſyſtemate debilitando effectus, eo ſunt notatu digniores, quo majori gradu placeat ſenſatio grata. Hoc modo explicandi ſunt Veneris effectus debilitantes, ab omnis aevi Philoſophis ac medicis obſervati. Hinc ortum duxit aphoriſmus Ariſtotelis, 'omne animal poſt coitum triſte;' et hinc 'quando cum foemina congrediendum eſſet,' interroganti, antiquus quidam

* Vide Firſt Lines of the Practice of Phyſic, Vol. 3. parag. 1122.

dam philoſophus reſpondit, 'Quando vis 'fieri teipſo debilior.'

Hic loci, ſenſationem etiam notare gratam ac jucundam, ex cognitione rerum fauſtarum, quae nobis aut amicis accidant, oriundam, haud ſupervacaneum erit. Hic eſt laetitiae et gaudii affectus, qui in corpus effectus haud edit leves. Cor frequentius contrahitur, et ſanguis majore vi per totum corpus diffunditur, perſpiratio valde augetur, et omnes corporis motus cum alacritate exercentur. Modicae hujus generis ſenſationes ſaepe repetitae, cum toti ſyſtemati nervoſo vigorem concilient, ad longaevitatem quoque haud leviter conducere, non abſque probabili ratione putantur. Ut vero ſalutares hi effectus ſequantur, modicas has eſſe ſenſationes neceſſe eſt; enimvero, ſi violentiores ſint, diu tolerari non poſſunt, et cum ceſſaverint, debile corpus relinquunt ac languidum. Gaudium ſic ſummum ex improviſo ortum ſubitam ſaepius induxiſſe mortem annales teſtantur medici.

Boerhaavius,

Boerhaavius, in Libro de Morbis Nervorum *, hiſtoriam hujus generis enarravit: ‘ Familia,’ inquit, ‘ ſpectabilis ad anguſtias erat redacta; frater natu maximus profectus eſt in Indias Orientales, fitque ibi unus e primariis; ſororem triſtem ad ſe vocat; venit illa; vult eam gaudio afficere; aperit ornamenta quae illi deſtinabat. Illa haec videns manet immobilis et moritur prae laetitia.’ Abunde hinc patet non abſque optima ratione incomparabilem moraliſtam Senecam dixiſſe; ‘ Mihi crede, res ſevera eſt verum gaudium.’ Multo autem frequentius eſt morbos hanc animi affectionem ſequi. Celeberrimus Mead † meminit ſe a Doctore Hale (tunc temporis ad noſocomium maniacorum Londini medico) ſaepe audiviſſe, ‘ Illum multo plures curae ſuae commiſſos tractaſſe, quos ad immenſas opes evexerat fortunae favor, quam quos iniqua ſors ad miſeriam et pauperiem redegerat.’ Huic obſervationi

* Tom. 2. pag. 553.

† Monit. ac Praecept. Med. pag. 48.

obſervationi elegantiſſime addit illuſtris Mead, ‘ Uſque adeo mentem corrumpit in-‘ ſatiabilis avaritia et auri ſacra fames.’

Veluti gratae, ſic etiam ingratae et moleſtae ſenſationes, ſtimulum haud levem ſyſtemati inferunt, praeſertim vero parti cui applicentur. Harum effectus varii ſunt pro diverſitate impreſſionis et partis in quam agunt. A mechanica lege, hos omnes effectus pendere, forſan aliquis putaret; impoſſibile vero nobis videtur explicare, quomodo effectus in ſyſtemate toto poteſtate quadam mechanica producerentur, niſi impreſſio omnis, cuicunque parti illata, cum cerebro, unica ſenſationis ſede, communicaretur.

Opinionem illam aſſumendo, dolorem nempe cerebri energiam excitare, vi ratiocinii a nobis ſupra adhibiti explicare quoque licet, unde ſit ut adeo debilitetur corpus ex ſubita ſenſationis alicujus dolorificae ceſſatione. Syncopen huic cauſae origi-

nem

nem haud infrequenter debuiſſe, varia probant exempla *, mortem quoque ſubitaneam ex violentiſſimo doloris gradu ortum duxiſſe, veroſimillimum eſt.

Quum inter ſenſationes dolorificas ſtrictius ſic dictas, et illas quas ingratas tantummodo vocamus, diſtinctio ſit facilis, poſteriores quoque hic loci leviter attingere oportet. Senſatio omnis ingrata poteſtatem poſſidet directe ſedantem, vi cujus, corporis motus minuuntur ac cohibentur; et illae ſenſationes quae ſummo gradu moleſtae ſunt, et horrorem ſubito inducunt, ſyncope haud raro natales praebent, immo, mortalitati etiam finem imponere valent. Utut autem ea lege humanam fabricam natura conſtruxit benefica, ut omnis poteſtas ſedans, modico gradu corpori applicata, vis evadat indirecte ſtimulans; ſic etiam omnis ſenſatio ingrata tales in ſyſtemate noſtro excitat motus, quales minantibus injuriis reſiſtendis,

* Vide Celeberrimi Culleni Firſt Lines of the Practice of Phyſic, Vol. 3. parag. 1122.

reſiſtendis, vel malis effectibus jamjam obortis removendis neceſſarii ſunt. Motus hi, a ſenſationibus moleſtis oriundi, variant pro diverſa natura impreſſionis, partiſque operationi ejus ſubjectae, necnon pro diverſa ſyſtematis conditione dum ipſae impreſſiones applicentur. Ejuſmodi impreſſionum operationes ſaepe internae ſunt ac obſcurae, adeo ut viſibiles non ſemper oriantur motus, ſed anxietas tantummodo et inquietudo producantur.

De effectibus ſenſationis, ab impreſſionibus ingratis ſimplicioribus ortum ducentis, jam locuti fuimus; oportet autem etiam ut de effectibus illis breviter diſſeramus, qui ex ſenſationibus ingratis magis complicatis oriuntur; de illis, nempe, qui infelicem noſtrarum vel proximi rerum eventum pro cauſa agnoſcant.

Hae ſenſationes (moeroris nimirum et triſtitiae) vi gaudent manifeſte ſedante; cordis actionem minuunt, et ad ſanguinis

per

per pulmones tranſmiſſionem promovendam ſuſpiratum promovent, de vi circulationis multum detrahunt; unde pallet corporis ſuperficies, et perſpiratio, una cum caeteris excretionibus, imminuitur; totum corpus debilitant, et morbos, a debilitate, tardiori ſanguinis circulo, vel diminutis excretionibus pendentes, mirum in modum fovent atque exaſperant.

CAP. II.

De Intellectus exercitii Effectibus.

In hac parte tractanda, eundem ac in priori ſequemur ordinem; et in effectibus intellectus exercitii enumerandis, primo modicum ejus gradum, utpote ſanitati neceſſarium, conſiderabimus; deinde exceſſum et defectum, quatenus morbis inferendis auxiliatrices conferant manus, notatu imprimis digna putamus.

Si quod nuper afferuimus verum eſſe probetur, exceſſum nempe et defectum hujus animi exercitii ſtatum inducere morboſum, nonne etiam ſequitur modicam illius requiri actionem, ut ſalva ſervetur valetudo ac integra? Rem ita ſeſe habere innumera probant exempla. Ejuſmodi vero exempla, etiamſi apud rei medicae ſcriptores defuiſſent, omni tamen illum culpa vacare

 crederem

crederem qui ex analogia eodem modo mecum ratiocinaretur.

Sicut corpus elaſticum, vel ſi ſupra modum extendatur, vel ſi nimis otietur, vim ſuam perdit elaſticam ; et ſicut in corpore humano motus et quies, vigilia et ſomnus, (utcunque ad vitam neceſſaria), in utroque exceſſu, plurimorum morborum cauſae ſunt ; ſic etiam a nimio, pariter ac juſto minori intellectus exercitio, haud laevia oriuntur mala. Unicuique enim, intimum illum, qui animum inter ac corpus exiſtit, nexum vel leviter conſideranti, primo omnino intuitu patebit, ea lege hominem eſſe conſtructum, ut ad totius machinae incolumitatem proportionata utriuſque principii requiratur actio.

A cogitationis exceſſu oriuntur *, ‘ Omne genus mentis perturbationum, melancholia, εκστασις, mania, catalepſis, fatuitas, ſenſuum impotentia, virtutis nerveae

‘ reſolutio,

* Gaubii Inſtit. Pathol. § 529.

‘ reſolutio, et ſimilia.’ Haec et alia mala ab eodem fonte originem ducere, in elegantiſſimo de literatorum morbis libello fuſius enarravit ſempiternae famae medicus Tiſſot.

Nec minus infauſtos effectus habet neglecta animi cultura; inde oriuntur fatuitas, corporis pariter ac mentis hebetudo, ac torpor univerſalis; omnibus functionibus exercendis corpus impar redditur, et homo, vitam quaſi inanimatam degens, ad ineluctabile fatum properat. Optimo igitur nixus fundamento ſic cecinit poeta:

> Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines,
> Quos ultra citraque nequit conſiſtere rectum.

CAP.

CAP. III.

De variarum Voluntatis Modificationum Effectibus.

Omnem ideam quae in mente oritur, ſequitur determinata mentis affectio, eamque ipſam affectionem mentis paſſim comitatur aliqua determinatio voluntatis animae. Vel enim placet idea, vel diſplicet, vel neque placet, neque diſplicet, ſed prorſus adiaphora vel indifferens eſt. Indifferentes ideae nihil mutant animae voluntatem; placentes autem et diſplicentes hanc confeſtim mutant et determinant. Quando nimirum idea placet, anima eam ideam cupit retinere, et rem ipſam, a qua haec idea excitata eſt, amat, eo ardentius quo magis in idea ſibi complacuit. Contra vero, dum idea rei diſplicet, anima illam ideam averſatur, et rem ipſam, a qua haec idea excitatur, odit, eo vehementius, quo

magis

magis ingrata ſenſatio aut idea illius rei fuerit. Omnes enim ſic facti ſumus ut bonum amemus, malum averſamur. Boni autem vel mali aeſtimatio ſaepe quidem a ſenſatione pendet; et hinc quae alteri placet idea, alteri diſplicet, quod alter amat, alter averſatur. Nunc, cum ideae ſint effectus rerum perceptarum, ſi idea placeat, et a mente ad ſuam cauſam, ſeu ad illum objectum, qui hanc ideam excitavit, referatur, neceſſario idem ille objectus placet; adeoque ut primum voluntas mentis circa ideam determinata eſt, eadem etiam neceſſario circa rem illam, quae ideam excitavit, determinata eſt; nec poteſt anima averſari rem cujus idea placet, et eo minus illam rem averſari poteſt, quo magis ejus idea menti placuit, ſed neceſſario voluntas animae in amorem ejus rei flectitur, imo rapitur. Nec poteſt anima amare ideam diſplicentem, neque adeo poteſt amare rem illam, a qua haec idea diſplicens excitata eſt, ſed neceſſario et ideam, et cauſam ideae, objectum nimirum averſatur. Ex hoc duplici

plici fonte amor et odium, et ex his reliquae affectiones, quae vulgo animi affectus vel pathemata vocantur, ortum ducunt. Amamus quod placet, odimus quod diſplicet. Ex priore oriuntur ſpes et cupiditas, ex poſteriore timor et deſperatio.

Omnes haſce mutationes in mente natas ſequuntur certae mutationes corporis, certique motus muſculorum, quorum ratio in intimo illo mentis cum corpore nexu latet. Haſce mutationes ordine enumerare, minime autem earum rationem reddere conari, hujus opuſculi capitis eſt.

SPES.

Spes animum grata anticipatione exhilarat; unde in corpore lenioris gaudii placidos parit effectus. Hoc dulce ſolatium vitam maxime ſuſtentat, et in ſeram ſenectutem producit. Triſtitiam et horribilem deſperationem, ut et mala quae illas ſequuntur,

tur, avertit. Sine hoc ſubſidio, omnes corporis functiones cito certe deficerent, nec homo quidquam intus haberet, quod motus vitales excitare aut diu ſuſtinere poſſet.

CUPIDITAS.

Hujus effectus, pro diverſitate rerum quae illam excitant, differunt. Ita diverſa eſt faciei mutatio in illis, qui cupidine auri aut aliarum rerum externarum afficiuntur, ab iis quos veneris torquet cupido. Effectus poſterioris hujus animi affectus explicare omnino impoſſibile eſt. Ex actione ſola imaginationis varii in utroque ſexu oriuntur motus. In maribus oculi ſcintillant, pulſus acceleratur, et haud infrequenter irregularis evadit, vires novae, ut ita dicam, artubus redduntur, parteſque omnes generationi dicatae mirum in modum ſtimulantur. Cum vehementior ac poſſeſſioni propior

pior eſt hic animi affectus, ut verbis utar Halleri ‘ ſummum calorem, palpitationem, ‘ ruborem, robur pene cum tremore, et ſen- ‘ ſum quaſi ignis per vaſa ipſorum artuum ‘ facit.’ In foeminis quoque, varios haec paſſio ſolet inferre morbos. Menſtruum fluxum, ab hac cauſa ante diem proprium excitari, nemo non probe cognoſcit. Cum haec cupiditas diu abſque fruitione perſtat, morbus vel experientiſſimis medicis ſanatu difficillimus oritur. Chloroſin loquor, qua nullus fere morbus pertinacior.

Externarum rerum concupiſcentia diverſis in facie mutationibus ſeſe prodit. Raro autem graviores morbos inducit. Auri cupiditas faciei pallorem et totius corporis maciem infert, quae, ſi diu maneat, revera morbos inducit.

TIMOR.

TIMOR.

Timorem atque terrorem a ſe invicem ex toto diſtinguere, multum laboravere Hallerus aliique phyſiologi, immo eouſque proceſſerunt, ut illum ad pathemata ſic dicta deprimentia retulerint; huic vero inter pathemata excitantia locum dederint. Pace autum tantorum virorum, hanc diſtinctionem rejicimus, et terrorem non niſi majorem eſſe timoris gradum contendimus. Terrorem enim in mente humana abſque metu excitari poſſe, impoſſibile nobis videtur. In terrore, res externae quas metuimus, jam ante oculos verſantur; in metu vero, expectantur. Diverſi omnino ſunt horum pathematum effectus; et inde, ni fallor, diverſam quoque illorum naturam crediderunt auctores. Si vero ad harum paſſionum modum invaſionis attendamus, effectuum diverſitatem explicare non multum nobis faceſſet negotii. Terror ſubito

ac ex improviſo invadit; metus autem lente ac gradatim ſuboritur. Nonne igitur expectandum violentiores illius, quam hujus, fore effectus; ſic chronici morbi ab hoc, acutiſſimi vero ab illo, originem ducunt.

In leviori timoris gradu, fugit a vultu rubor, horripilatio totius corporis oritur, contremiſcunt artus, et gelidus emanat ſudor. Sphincteres laxantur, vires ad venereos amplexus neceſſariae tolluntur, haemorrhagiae ſupprimuntur, ut et menſium et lactis fluxus, viſque nervoſa ex toto fere frangitur. Variorum morborum cauſa eſt hoc animi pathema, quorum multi ex debilitate, quam inducit, pendere videntur. Debilitatem inducendo, corpus ad peſtis venenum aliaque contagia accipienda proclivius reddit; hinc etiam inter cauſas intermittentium aliarumque febrium remotas, timori illuſtris Cullenus aliique haud ultimum dedere locum. Hyſteria, hypochondriaſis, et tota dyſpepticorum

corum ſymptomatum cohors metum quoque pro cauſa ſaepe agnoſcunt.

Ex violentiori timoris gradu, terrorem loquor, ſpaſmos, convulſiones, epilepſiam, cordis palpitationem, volvulum funeſtum, abortum, febrem violentiſſimam, mortemque etiam ſubitam, ortum duxiſſe legimus. ‘ Denique *

‘ DESPERATIO

‘ Eſt et maximi mali ſenſus, et cujus nul-
‘ lum ſit remedium, quo affectu non alius
‘ ſaevior ad deſtruendum hominem proni-
‘ or digniorque eſt, quem cum igne aeterno
‘ S. S. comparaverit.’

Varia hactenus recenſita animi pathemata, illorumque effectus conſideranti, non poteſt non ſequens Gaubii illuſtriſſimi obſervatio grata

* Halleri elem. phyſ. vol. 5. pag. 530.

grata eſſe atque acceptiſſima †: ‘ Quocirca ‘ manifeſtum eſt, animi motus, violentia, fre- ‘ quentia, duratione enormes, multo, quam ‘ corporis, gravius oeconomiam humanam ‘ affligere: Nocere autem prae primis, ſicubi ‘ et immodicas mentis exercitationes comi- ‘ tantur :———Phyſiognomiam igitur me- ‘ dico tum maxime conducere ne fruſtra ‘ laboret.’

Et ſic quod agendum erat egimus; certe non pro rei dignitate, ſed ut potuimus. Si igitur multa in hac diſſertatione a nobis o- miſſa fuerint, ſi plurima minus ſcite ac e- laborate expoſuerimus, ne id omne ſupi- nae cuidam negligentiae, nec omnino ig- norantiae, ſed temporis quibus in praeſenti includimur anguſtiis, rogo tribuas, lector benevole! Quae vero in hoc exercitio lectu digna reperiantur, ea omnia illuſtris

Culleni

† Inſtit. pathol. ſect. 543.

Culleni ſcriptis conſilioque amiciſſimo deberi lubens fateor. Ingratiſſimus forem omnium, ſi publicam hanc non arriperem occaſionem ſingularem illam agnoſcendi benevolentiam ac amicitiam, qua celeberrimus hic vir me ſemper amplexus eſt. In eo non jam verſamur, ut tanti viri laudes canamus; laudes enim noſtras longe ſuperat; gratum tantummodo animum noſtrum oſtendere volumus;

'Ante leves, ergo, paſcentur in aethere cervi,
'Et freta deſtituent nudos in littore piſces,
'Quam noſtro Illius labatur pectore vultus.'

VIRG.

FINIS.